

Sygn. akt IV U 2207/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2014r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 8 listopada 2013r. znak: (...)

o emeryturę

I. oddala odwołanie;

II. zasądza od wnioskodawcy W. B. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IV U 2207/13

UZASADNIENIE

Skarżący W. B. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 8 listopada 2013r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury w wieku emerytalnym niższym od powszechnego. Skarżący podniósł, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych również w kwestionowanym przez pozwanego okresie od dnia 21 stycznia 1972r. do dnia 6 kwietnia 1974r. w (...) Zakładach (...) Oddział (...) w O.. Były to prace związane z lakierowaniem ręcznym lub natryskowym niezhermetyzowane. Na dowód tej okoliczności ubezpieczony wniósł o przesłuchanie świadków i siebie w charakterze strony. Wnioskodawca domagał się ponadto zasądzenia kosztów procesu.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu. Powołano się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r., poz. 1440 ze zmianami, powoływanej dalej jako „ustawa emerytalna”) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami). Pozwany wskazał, że udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych to 14 lat i 7 dni. Okres sporny nie został uznany za pracę w takich warunkach, gdyż wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a pracował wówczas najpierw jako pracownik transportu wewnętrznego, później (od 5 maja 1973r.) jako lakiernik, tj. na stanowiskach niewymienionych w powołanym rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983r. Przy tym nawet jeśli przyjąć, że praca lakiernika była pracą przy lakierowaniu ręcznym lub natryskowym

niezhermetyzowanym, to i tak okres zajmowania tego stanowiska z okresem bezspornym pracy w warunkach szczególnych nie dawałby wymaganych 15 lat.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od dnia 21 stycznia 1972r. do dnia 6 kwietnia 1974r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Zakładach (...) Filia w O., początkowo na stanowisku pracownika transportu wewnętrznego, zaś od dnia 5 maja 1973r. na stanowisku lakiernika. Wnioskodawca swoje obowiązki wykonywał w lakierni, w której przygotowywano do malowania (przez oczyszczanie chemiczne oraz przez szpachlowanie i szlifowanie), malowano na stanowiskach niezhermetyzowanych i następnie wypalano metalowe elementy do produkcji rzutników (projektorów). Lakiernia była pomieszczeniem prostokątnym o wymiarach rzędu kilkanaście na kilkanaście do 25 metrów. W lakierni był też wydzielony magazynek materiałów do lakierowni. W okresie zajmowania stanowiska pracownika transportu wewnętrznego skarżący wykonywał wszelkie prace pomocnicze, począwszy od przenoszenia materiałów lakierniczych do i z magazynku i ich mieszania, poprzez układanie elementów na stojakach w celu poddania ich kolejnemu etapowi technologicznemu przez innych pracowników, transport elementów do miejsca wykonywania takich następnych etapów technologicznych, udział w wytrawianiu, szpachlowaniu i szlifowaniu elementów, skończywszy na przyuczeniu do lakierowania. Jako lakiernik ubezpieczony wykonywał prace przy lakierowaniu natryskowym w kabinie niezhermetyzowanej.

(dowód: odpisy dokumentów z akt osobowych w aktach emerytalnych, legitymacja ubezpieczeniowa k.6 akt rentowych, zeznania świadków H. K. i J. W. oraz zeznania wnioskodawcy, także w związku z jego wyjaśnieniami z rozprawy w dniu 5 lutego 2014r.)

W okresie od dnia 6 lutego 1975r. do dnia 31 marca 2004r. wnioskodawca był zatrudniony w Gminnej Spółdzielni (...) w O. na stanowiskach kierowcy ciągnika (do dnia 31 lipca 1977r.), samochodu ciężarowego (od dnia 1 sierpnia 1977r. do dnia 31 stycznia 1985r. i od dnia 1 października 1988r. do dnia 31 maja 1985r.), autobusu (od dnia 1 lutego 1985r. do dnia 30 września 1987r.), kierowcy samochodów Żuk i Nysa oraz referenta biurowego w grupie konserwatorów.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy k.4 akt rentowych, świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych w aktach emerytalnych)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy przybliżyć przepisy prawa, które mają zastosowanie w niniejszej sprawie, co pozwoli następnie omówić tylko okoliczności sporne.

Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego

rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący bezspornie spełnia kryterium wymaganej na dzień 1 stycznia 1999r. sumy 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, skończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Spór ograniczał się do tego, czy ubezpieczony legitymuje się stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, również na dzień 1 stycznia 1999r. Należy w tej kwestii wyjaśnić, że jako kierowca ciągnika, samochodu ciężarowego i autobusu wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych bezspornie przez 14 lat i 7 dni (por. raport ustalenia uprawnień do świadczenia w końcowej części akt emerytalnych) oraz że po przeprowadzeniu postępowania dowodowego na rozprawie pozwany nie kwestionował, iż pracą wnioskodawcy w warunkach szczególnych był również okres pracy na stanowisku lakiernika w okresie od dnia 5 maja 1973r. do dnia 6 kwietnia 1974r. Łączny ostatecznie bezsporny okres pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych wynosił więc 14 lat, 11 m-cy i 9 dni.

Wprawdzie wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych z okresu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) Filia w O., a zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględną przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisie formie. Należy zaznaczyć, że po przesłuchaniu świadków i wnioskodawcy, pozwany nie podważał tych dowodów, tj. nie kwestionował opisywanego przez świadków i wnioskodawcę charakteru jego pracy z okresu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) Filia w O., kwestionował jednak, aby obowiązki ubezpieczonego na stanowisku pracownika transportu wewnętrznego, których rzeczywisty charakter został zgodnie opisany przez świadków i wnioskodawcę, stanowiły pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 184 ustawy emerytalnej i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Trzeba wobec tego wyjaśnić, że skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Wprawdzie wobec tego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 53 ust. 2 tej samej ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. i tożsama regulacja w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), jednak jednocześnie tylko tych pracowników, którzy wykonują rodzaj prac lub zajmują stanowiska pracy określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983r. W wykazie A, stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, wymieniono lakierowanie ręczne lub natryskowe – niezhermetyzowane (dział XIV „Prace różne”, poz. 17). Aby ustalić, czy usługowy w stosunku do np. lakierników charakter pracy wnioskodawcy jako w istocie pomocnika na wszystkich stanowiskach w lakierni w okresie do dnia 4 maja 1973r., mógł stanowić pracę w warunkach szczególnych, należy odwołać się też do zarządzeń resortowych, wydanych w oparciu o §1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w tym wypadku do zarządzeń Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego Nr 7 z dnia 19 maja 1983r. i Nr 3 z dnia 30 marca 1985r. oraz ewentualnie do zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987r. Przy przywołanej wyżej pozycji lakierowanie ręczne lub natryskowe – niezhermetyzowane zarządzenia te, poza stanowiskami lakiernika-malarza, lakiernika natryskowego czy malarza farbami zawierającymi substancje toksyczne,

wskazują jako stanowiska, praca na których była pracą w warunkach szczególnych, również stanowiska mieszacza farb i lakierów, zestawiacza farb i lakierów, szlifierza wyrobów lakierowych, operatora ciągu lakierniczego i nadruku, szlifierza powłok lakierniczych (lakierowanych), polerowacza powłok lakierniczych, wypalacza powłok lakierniczych i innych pracowników zatrudnionych stale w pomieszczeniach lakierni niezhermetyzowanych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk lakierniczych (co do tego ostatniego stanowiska w zarządzeniu Nr 7 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 19 maja 1983r. z dodatkowym zastrzeżeniem, że dotyczy to stałej pracy w warunkach, w których nie są zachowane higieniczne normy pracy).

W ocenie Sądu część obowiązków wnioskodawcy zatrudnionego w lakierni z okresu do dnia 4 maja 1973r. miała charakter pracy w warunkach szczególnych, jako że pokrywała się z wymienionymi wyżej stanowiskami. Ubezpieczony wykonywał jednak i szereg innych czynności, w zakresie, którego nie da się pominąć przy ustalaniu, czy praca w warunkach szczególnych wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca nie tylko mieszał lakiery, ale i transportował je do magazynku po ich dostawie, nie tylko szlifował wyroby lakierowane, ale i wykonywał czynności przy ich oczyszczaniu chemicznym oraz je szpachlował. Wprawdzie skarżący lakierował wyroby, ale nie stale, a okazjonalnie w celu przyuczenia, natomiast do jego stałych obowiązków należało układanie i transportowanie wyrobów albo dopiero przeznaczonych do lakierowania, albo już polakierowanych. Z uwagi na wykonywanie obowiązków pomocnika przy wszystkich etapach procesu technologicznego w lakierni, nie można też przyjąć, aby ubezpieczony, zatrudniony niewątpliwie stale w pomieszczeniach z niezhermetyzowanymi kabinami lakierniczymi, pracował stale w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk lakierniczych.

Podsumowując – zebrany w sprawie materiał dowodowy co prawda nie przeczy temu, że w (...) Zakładach (...) Filia w O. wnioskodawca od dnia 5 maja 1973r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracował w warunkach szczególnych jako lakiernik przy lakierowaniu niezhermetyzowanym, zaś przed tym dniem wykonywał szereg prac mających charakter pracy w warunkach szczególnych, nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że również przed dniem 5 maja 1973r. wykonywanie przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych było stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy. Tylko stała i wykonywana w pełnym wymiarze czasu praca w warunkach szczególnych wiąże się z takim stopniem uciążliwości, że powoduje szybszą utratę zdolności do świadczenia pracy, uzasadniającą uprawnienie do wcześniejszego skorzystania z prawa do emerytury. Skoro przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że wnioskodawca wykonywał do dnia 4 maja 1973r. nie tylko prace objęte wykazem z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., nie można było przyjąć, aby również ten okres można było uwzględnić przy ustalaniu wymaganego na dzień 1 stycznia 1999r. stażu 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Tym samym wnioskowane prawo do emerytury nie mogło być mu przyznane. Należy podkreślić, że prawo do obniżenia wieku emerytalnego ma charakter wyjątku, wobec czego jego zakresu nie można rozszerzać w drodze wykładni przepisów prawa, która musi być ścisła, co m.in. nie pozwala ani na rozszerzającą wykładnię załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, ani na pominięcie stałości wykonywania pracy w warunkach szczególnych i pełnego jej wymiaru jako przesłanki przyznana wnioskowanego prawa. W tym stanie rzeczy, wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc odwołanie to oddalił.

O kosztach orzeczono na mocy art. 98 ust. 1 i 3 i art. 99 kpc oraz §11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013r. poz. 490). Zasądzona na rzecz pozwanego kwota to stawka minimalna wynagrodzenia radcy prawnego w sprawie rozpatrywanego rodzaju.